

i Pagès (*L'Endemà de Bodes*, III, 121.6f.).

És clar que també se'n serveixen amb usos figurats: «Passades les primeres hores d'estaborniment, en què la visió de la mort indubitable ofegava la revolta de la vida, no sé qui va tenir la idea coratjosa de fer un treball per als nostres defensors ---, de les infàmies que ens carregaven, i de les proves --- de la nostra innocència ---: vam posar-nos a esbrinar del cervell les mentides que ens havien llevat, totes les incongruències --- Eren cartes on la dignitat orgullosa de l'innocent *xarbotava* per sobre la senzillesa de l'estil, escrites per homes que es donaven vergonya de plorar la malaventura que els ensorrava, però ---», Coromines (*Presons Im.* XIII, 887a12, capítol redactat novembre 1897, fets d'oct. 1896).

Amb un seguit de substantius de força verbal: «És sols una *xarbotada* d'aygua bruta, surtida del viot ahont xipollean nostres polítics»; «—Mata'l —semblava que em cridaven --- —No el matis —creia sentir per la dreta, quan ja ni la ranera --- per commiseració --- o per una inspiració del Cel, --- vaig afluirar, i, prenent-lo pel cos, d'una revolada, vaig acabar d'estimbar-lo fins a la gorga ---; tambalejant-se --- i caragolant renecs, anà ficant-se dins la gorga, agenollant-s'hi, refrescant-se el cap a grans *xarbotades*, acabant per --- rebolcar-s'hi ---», MtnVayreda (*Sang Nova*, v, § 9, 411; *Puny*, I, VIII, 145 (117)). «L'avi Mauva --- vaig mirar-me'l atentament. Noi, quina testa d'estudi!: --- aquelles orellasses d'un vermell fi, amatat de pèls blancs, que eixien de llurs caus com una *xarbotada* d'escuma per una crétua de roques marines, aquelles arrugues ---», Ruyra (*Rem de Trenta-Quatre*, = *Pinya de R.* II, 59).

Sobretot les masses tumultuoses, i materials, de líquid: «--- Les penyes de Santa Anna --- malaurada la nau que hagués sigut llançada contra aquells caires ---; amb el reflux, l'aigua --- ens xuclà cap a sa balma ---; el pare --- va governar resoltament: a riscos de bolcar la barca --- va orsar a la desesperada; sofrírem tan fort recalcamet, que la banda on estàvem arrambats se submergí per complet, i els *xarbots* me cegaren; quan vàrem redreçar-nos --- ens esmunyírem --- salvant el freu ---»; «era la grossa maror de fora, que s'anava atansant; venia tota blanca d'escuma, fent cavalls enormes ---; més tard ja no es veieren sinó *xarbots* i serralades d'aigua, que corrien unes darrera de les altres --- amb la carena tempestejada, que s'esbadeïllava --- esllavissant-se ---», Ruyra (*Rem de Trenta-Q.*, *Mar de Llamp* = *Pinya de Rosa* II, 98; I, 72). «Sindulf --- escomès pel [llop] carnisser --- en ensorrar-li l'eina fins al mànec --- cobert d'una *xarbotada* de sang, va restar en guàrdia ---», Coromines (*Supèrbia* v, O. C., 515a32).

Però el verb és encara més usat que aquests substantius, també corrents; tant en l'ús propi com en els figurats: «Els pobles veuen *xarbotar* a dolls la sang, aixecant el pit com en senyal de deslliurança; Europa, atacada de l'apoplexia de la guerra, congestionada pel bàrbar esforç militar, respira sossegada i espera que la sang de les víctimes sigui feconda»; «S'extenuava da-

munt del bagul, que no hi havia manera de tancar, de tan atapeït de roba, perquè quan l'havia recollida d'un costat, *xarbotava* o s'esmunyia per l'altre»; «Ella --- prou hauria volgut enfadar-s'hi, però el cabrer --- li feia gràcia, i sobretot el picapedrer --- que havia penjat --- una rodella ---, i l'envestia a salts, amb la pirrossa de picar grava --- li féu *xarbotar* talment les rialles per dins del cos, que s'havia d'agafar el ventre per no esqueixar-se»; Coromines (O. C., 1561b2; *Pina* VII, O. C., 439b10f.; *L'Avi dels Mussols*, cap. XIV, O. C., 565b34; «La bellugadissa, que flotava *xarbotant* en l'aire, es fongué de cop», Ruyra (*Entre Flames*, 131).

«Hebe, que et vincles i que curulles / als déus la copa de juvenesa: / l'àmfora inclines, que no *xarboti*, / com si voltessis per a la dansa; / una vegada, sota el meu sostre / precipitada, mon veire omplies, / --- / i ara el meu veire dins mà poruga, / va decantant-se cap a la terra / i ella n'eixuga l'última gota»; «jo 't donaré la copa / a on *xarboti* la immortalitat / ---», Carner (*Les Monjoies*, 12, 37, = O. C., 249).

«Em diuen que sou mort, / que a Barcelona us varren enterrar; / per mi sou viu, / i em feu gran companyia, / per aquests llacs del nord del Canadà. / Mireu, mireu, les illes totes roges, / la llum d'aquell ponent!; / mireu, mireu, les aigües corren boges, / de por de que no es gelin, / així que parí el vent / --- / d'aquí en avant, pertot és terra ignota: / ningú l'na fet abans aquest camí, / mireu, mireu-la, / l'aigua com *xarboti*; / tapeu-vos bé: a Barcelona deu ser ja el dematí», Pijoan (*El meu D. Joan Maragall*, 1931, p. 7). «Tenia vint-i-quatre anys: la salut li *xarbotava* pels quatre cantons», MLLor (*Història Grisa*, 114); «Carn patidora, majestat del Poble, / lluita final de tot el món rebel, / sang generosa, que un futur més noble / fa *xarbotar* damunt el front del cell!», Ag. Esclassans, 19 de juliol de 1936, v. 12.

Heus aquí, doncs, exemples dels diferents usos d'aquest mot, no mancat d'eloqüència, i curull d'expressivitat. No sé si es pot dir que hagi tingut veritables variants. És més aviat desorientador posar, com fa l'AlcM, com a formes indiferents en català central —com ho fa en donar la pronúncia— *xarbot* i *xarbot*, *xarbotada* i *xarbotada*. Aquesta forma amb *-a* intercalada no l'he sentida mai. Deu existir com a vulgarisme merament local; en efecte, Ruyra, que com és sabut, en les seves històries blanenques, procurava reproduir el parlar de la gent de mar d'aquella deliciosa comarca, sobretot en els seus quadros més antics, va usar-la repetidament; en els dos primers exs. que he citat d'ell, la primera edició, en *Marines y Boscatges* (1903), posa *xarbotada* i *xarbots* (pp. 221, 261), però en l'edició definitiva —*Pinya de Rosa* (1920)— suprimí el vulgarisme i hi posà l'única forma verament usual, i ja no tornà a emprar-lo (fora del recull més aviat periodístic, i propagandista, *Entre Flames*).

Encara més erroni haver posat *šarbót* com a pronúncia, amb ò oberta. Tothom i pertot es diu, i es deu haver dit constantment, en el substantiu *šarbót*, i en el present del verb: *šerboša*, *šarbótian*, *šerbóti* etc. Així